

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ISSN 2076-5843

**ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**
Серія
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Виходить 4 рази на рік
Заснований у березні 1997 року

№4. 2017
(Частина 2)

Черкаси – 2017

Журнал розрахований на економістів, викладачів, науковців, аспірантів, студентів.

Журнал входить до «Переліку наукових фахових видань, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» на підставі Наказу МОН України від 15 квітня 2014 року № 455.

Випуск № 4 (Частина 2) наукового журналу Вісник Черкаського університету, серія економічні науки рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 3 від 14.12.2017 року).

Журнал реферується Українським реферативним журналом «Джерело» (засновники: Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського), індексується Google Scholar.

Головна редакційна колегія:

Черевко О.В., д.е.н., проф. (головний редактор); *Босчко Ф.Ф.*, член-кор. НАПН України, д.б.н., проф. (заступник головного редактора); *Корновенко С.В.*, д.і.н., проф. (заступник головного редактора); *Кирилюк Є.М.*, д.е.н., проф. (відповідальний секретар); *Архипова С.П.*, к.пед.н., проф.; *Біда О.А.* д.пед.н., проф.; *Гнезділова К.М.*, д.пед.н., доц.; *Головня Б.П.*, д.т.н., доц.; *Гусак А.М.*, д.ф.-м.н., проф.; *Десятов Т.М.*, д.пед.н., проф.; *Земзюліна Н.І.*, д.і.н., проф.; *Жаботинська С.А.*, д.філол.н., проф.; *Кузьмінський А.І.*, член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; *Кукурудза І.І.*, д.е.н., проф.; *Лизогуб В.С.*, д.б.н., проф.; *Ляшенко Ю.О.*, д.ф.-м.н., доц.; *Марченко О.В.*, д.філос.н., проф.; *Масненко В.В.*, д.і.н., проф.; *Мінаєв Б.П.*, д.х.н., проф.; *Морозов А.Г.*, д.і.н., проф.; *Перехрест О.Г.*, д.і.н., проф.; *Поліщук В.Т.*, д.філол.н., проф.; *Селіванова О.О.*, д.філол.н., проф.; *Чабан А.Ю.*, д.і.н., проф.; *Шпак В.П.*, д.пед.н., проф.

Редакційна колегія серії:

Кукурудза І.І., д.е.н., проф. (відповідальний редактор напряму «Економічна теорія»); *Процаликіна А.М.*, к.е.н., доц. (відповідальний секретар напряму «Економічна теорія»); *Назаренко С.А.*, д.е.н., проф. (відповідальний редактор напряму «Менеджмент та економічна безпека»); *Зачосова Н.В.*, к.е.н., доц. (відповідальний секретар напряму «Менеджмент та економічна безпека»); *Андрусак В. М.*, к.е.н., доц.; *Врубель Ю.* д.е.н., проф. (Польща); *Волейшо Я.*, д.е.н., проф. (Польща); *Єжі Веславські*, д.е.н., проф. (Польща); *Єфіменко Н.А.*, д.е.н., проф.; *Кирилюк Є.М.*, д.е.н., доц.; *Пасека С.Р.*, д.е.н., проф.; *Петрова І.Л.*, д.е.н., проф.; *Прямухіна Н. В.*, д.е.н., *Пузіков В.В.*, д.е.н., проф. (Білорусь); *Соловійов В.М.*, д.ф.-м.н., проф.; *Шпильова В.О.*, д.е.н., доц.; *Андрусак В. М.*, к.е.н., доц.

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, бульвар Шевченка, 81,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра менеджменту та економічної безпеки, тел. (0472) 54-47-67,
web.-сайт: www.ejournal.cdu.edu.ua
e-mail: natazachosova@ukr.net

Originality. Particular attention should be paid to the strengthening and further development of banks with state capital, the development of a regulatory and legal framework for regulating the activities of foreign banks and clear rules for the sale of banks with domestic capital to foreign owners. The implementation of such measures will, if not neutralize, at least minimize the negative effects of foreign capital on the banking sector of Ukraine.

Conclusion. It is clear that the outflow of foreign, primarily European capital is not a positive development. With the decrease in the number of Western investors, the development of risk management of the introduction of European standards and transparency of the banking business is hampered. It is proposed to seek ways to develop and strengthen the banking system of Ukraine, primarily in its domestic component, and also to protect it from the inflow of unreliable and disinterested capital that is not interested in the national development of Ukraine's economy. Stable functioning of the banking system has caused a transition to a qualitatively new level of financial regulation and supervision and to ensure the stability of the financial and credit system as a whole.

Keywords: banking system of Ukraine, foreign capital, bank assets, bank loans.

Одержано редакцією: 01.12.2017
Прийнято до публікації: 12.12.2017

УДК 332.133.44

ЯКУШЕВ Олександр Володимирович,
викладач кафедри менеджменту
та бізнес-адміністрування
Черкаський державний технологічний університет,
м. Черкаси, Україна
aleksandro@i.ua

ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-ІНКУБАТОРІВ У ІННОВАЦІЙНО-ОСВІТНІХ КЛАСТЕРАХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

У статті запропоновані етапи реалізації та впровадження бізнес-інкубатору в інноваційно-освітніх кластерах регіону, концепція створення бізнес-інкубатору на базі вищого навчального закладу регіону, наведено алгоритм комерціалізації ідеї впровадження бізнес-інкубатору у вищому навчальному закладі.

Ключові слова: бізнес-інкубатор, інновації, вищі навчальні заклади, регіони, кластери..

Постановка проблеми. В сучасній науковій літературі з'явилася значна кількість робіт, в яких розглядаються різноманітні проблеми українського підприємництва, пропонуються методичні підходи, управлінські технології та заходи, що сприяють підвищенню ефективності та розвитку малого підприємництва в Україні. Особливу увагу приділяють питанням кластероутворення, формуванню новітніх форм асоціацій, організації бізнес-інкубаторів та бізнес-акселераторів. Така активність пов'язана з кризою української освіти, відсутністю підприємницьких університетів, низьким рівнем процесів співпраці з бізнесом та органами державної, галузевої, регіональної влади.

Актуальність означеної проблематики в Україні визначається тим, що створення і розвиток бізнес-інкубаторів, особливо на платформах освітніх установ – один з напрямів активації, удосконалення та регулювання діяльності в парадигмі відносин «населення-бізнес-освіта-влада». Також це активна форма: підтримки малого та середнього бізнесу; прискорення нарощення потенціалу підприємництва з інноваційною орієнтацією; відповідності процесів кластероутворення європейським стандартам; оптимізації зв'язків між владою, освітою та бізнесом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем кластеризації займалися науковці різних країн світу. Ю. Андреев розглядав вклад кластерів у розвиток

економіки регіону [1]. М. Афанасьєв досліджував тенденції світової кластеризації економіки [2]. М. Войнаренко окреслив кластерні технології, що застосовуються в системі підтримки конкурентоздатності та розвитку підприємницьких структур [3]. Є. Монастирний охарактеризував ресурсний підхід до оцінки інноваційного кластера [4]. С. Пятінкін та Т. Бикова дослідили тенденції розвитку процесів кластеризації у світі [5]. В. Чевганова визначила сутність та економічне значення кластерів для економіки країни [6]. Г. Яшева розглядала підвищення кадрового забезпечення регіональних виробничих кластерів як фактор інноваційного розвитку регіонів [7]. Регіональні аспекти розвитку бізнес-інкубаторів, моделі інноваційно-освітнього бізнес-інкубатору ВНЗ на основі інформаційного потенціалу регіону і процеси інкубації та кластеризації в регіоні досліджено в працях – О.Фінагіної, Р. Манна, К. Андрєєвої та ін. [8; 9; 10; 11].

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є визначення засад формування бізнес-інкубаторів у інноваційно-освітніх кластерах з урахуванням проблем та перспектив розвитку регіонів України та майбутніх змін в діяльності вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Виклад основного матеріалу дослідження. Бізнес-інкубатор – структурний підрозділ закладу освіти або неприбуткова громадська організація, яка надає на певних умовах і на певний час власні спеціально обладнані приміщення, інше майно, інтелектуальну власність суб'єктам малого підприємництва, що розпочинають свою діяльність, з метою сприяння у набутті ними фінансової самостійності. Бізнес-інкубатор націлений на сприяння розвитку інноваційно-орієнтованої економіки і є додатковим інструментом розвитку системи вищої освіти. Він дає змогу подолати академічний розрив між вищою школою і практикою впровадження інновацій, виділити найбільш активних підприємців і дати їм плацдарм для здійснення найсміливіших ідей.

Актуальність проєктів бізнес-інкубування в різноманітних форматах обумовлена необхідністю розвитку підприємництва, в тому числі молодіжного, у регіонах України. В процесі входження в підприємницький процес молодь стикається з багатьма проблемами – юридичними, організаційними, фінансовими, маркетинговими, комунікаційними, технічними.

Бізнес-інкубатори – це структури, які надають підтримку новоствореним малим та середнім інноваційним підприємствам шляхом надання на певний час певного комплексу послуг та ресурсів. Здебільшого молодим компаніям надають у використання офісне обладнання, комп'ютерну та телекомунікаційну техніку, а також пропонують в оренду приміщення на пільгових умовах та за цінами, нижчими за ринкові. Бізнес-акселератори також здійснюють підтримку започаткованих бізнес проєктів, однак на відміну від бізнес-інкубаторів їх допомога більше спрямована на навчальні, експертні або фінансові послуги компаніям початківцям. Зазвичай за таку допомогу компанії розраховуються наданням частки у власному капіталі. В сучасних умовах бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори, інвестиційні фонди, фінансові структури досить часто поєднуються та представляють собою гібридні структури здатні надати комплексну підтримку бізнесу [10,11].

З метою залучення потенціалу українського бізнес-середовища, подолання проблем стимулювання молоді до підприємницької діяльності, поширення новітніх форматів підприємницьких університетів, рекомендуємо створення бізнес-інкубаторів в національних ВНЗ, де підприємці-початківці на старті своєї діяльності можуть отримати можливості для розвитку власного бізнесу і постійну консультативну підтримку протягом перших півтора-двох років роботи. Така підтримка підприємництва продиктована необхідністю: закріплення його в регіонах і реальною участю в розвитку ринків.

Бізнес-інкубатор організовується з метою сприяння бізнес-проєктам, що засновуються студентством, підприємцями та науково-педагогічним персоналом вищих навчальних закладів за підтримки: представництв органів державної влади, представників великого та середнього бізнесу, активізації учасників кластерних ініціатив. Для реалізації запропонованого проєкту пропонується концепція, наведена на рисунку 1.

Рис. 1. Концепція створення бізнес-інкубатору на базі ВНЗ регіону

Джерело: розроблено автором

Реалізація концепції передбачає створення бізнес-інкубатора, який буде виконуватиме такі ключові функції та системно удосконалюватиме інформаційне середовище країни:

- освітня – проведення тренінгів, семінарів, майстер-класів відомих фахівців, бізнес-тренерів за напрямками діяльності малого бізнесу, формування підприємницьких команд з креативним мисленням, баченням майбутнього, захист реальних бізнес-проектів;
- наукова – моніторинг підприємницького потенціалу у студентів, розробка і узгодження нормативно-правових актів, які стосуються підприємців, обґрунтування і розробка систем консультативно-інформаційної підтримки підприємців;
- підприємницька – розробка підприємницьких карт, робота з фіскальними органами, експертна оцінка бізнес-проектів;

– інформаційна – створення баз даних щодо проведення консультацій, організація власної справи, бізнес-планування.

Реалізація наведених функцій сприятиме створенню конкурентоспроможного середовища та інноваційних підприємств в регіоні на базі університету за активною підтримкою місцевого бізнесу, залучення інвесторів.

З огляду на замовників конкретного регіону України бізнес-інкубатор сфери послуг має бути орієнтований на значно більш різноманітну діяльність, особливо в здійсненні професійних послуг. Він повинен профілюватися на такі види робіт: професійний консалтинг (маркетинговий, фінансовий, управлінський), інжиніринг, розробку кон'юнктурних і довгострокових прогнозів, надання аудиторських і інформаційних послуг, аутсорсинг, комплексне бізнес-планування, створення додаткових робочих місць, підготовку кадрів.

Успішна реалізація бізнес-інкубатора передбачає поетапне впровадження та реалізацію наступних кроків, рис. 2.

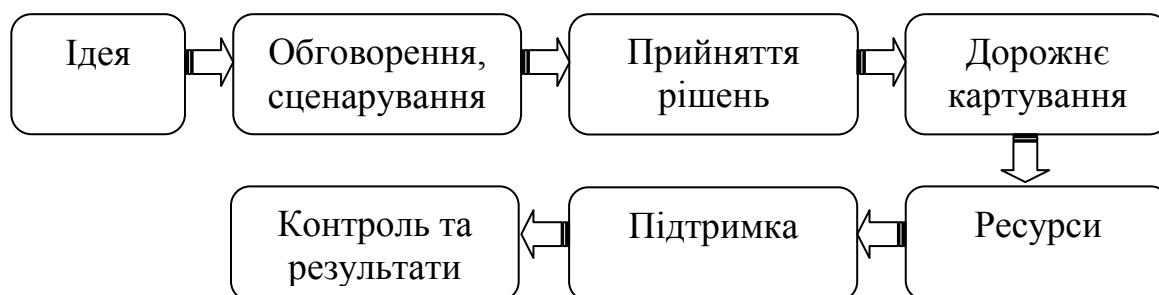
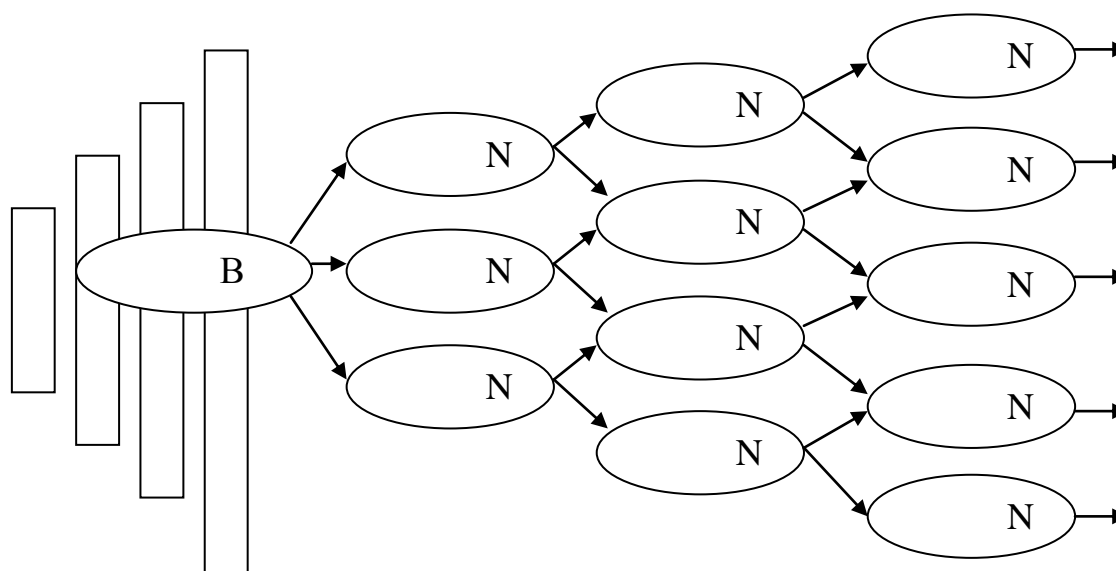

Рис. 2. Етапи розробки та реалізації проекту

Джерело: розроблено автором

Успішне впровадження та реалізація наведених кроків наблизить можливості до ефективного впровадження головних ідей та напрямів розвитку бізнес-інкубатора в ВНЗ.

Систематизуємо ключові етапи в межах управлінських процесів та процедур відкриття, підготовка та реалізація бізнес-інкубатору на базі ВНЗ. Це 4 наступних етапи, що можуть бути різними за форматами та наповненням, але обов'язково повинні мати чіткі терміни виконання (рис. 3):

1,2,3,4 – етапи впровадження бізнес-інкубатору;

N_n – учасники бізнес-інкубатору та кластеру ВНЗ.

Рис. 3. Етапи впровадження проекту бізнес-інкубатору та залучення наявного потенціалу інноваційно-освітніх кластерів регіону (навчального закладу)

Джерело: розроблено автором

1 етап – початковий, включає такі завдання:

- розробка та імплементація установчих документів, що забезпечують активну співпрацю (між навчальним закладом та учасниками кластеру);
- розробка технічного завдання, узгодження з зацікавленими сторонами;
- розробка бізнес-плану, визначення джерел фінансування на початковому етапі;
- оформлення документів по передачі приміщень бізнес-інкубатору;
- реєстрація бізнес-інкубатора, відкриття рахунку в банку та інше.

2 етап – підготовчий, передбачає виконання таких завдань:

- розробка механізмів, інструментів та технологій діяльності;
- рекламна кампанія бізнес-інкубатора;
- розробка положення про конкурс проектів для впровадження в бізнес-інкубатор, проведення конкурсу;
- відбір висококваліфікованих співробітників бізнес-інкубатора: науково-педагогічного персоналу, менторів, коучей.
- та інше.

3 етап – організаційно-технічний, включає реалізацію таких завдань:

- організація навчальних груп, забезпечення навчального процесу учасників проекту;
- допомога в організації виробничої діяльності учасників проекту;
- організація навчальних груп, підготовчих курсів на комерційній основі;
- організація підбору кадрів для малого підприємництва;
- організація платної інформаційної служби на базі бізнес-інкубатора;
- розширення видів послуг, що надаються на платній основі;
- ремонт, перепланування приміщень, підготовка до експлуатації бізнес-інкубатора;
- закупівля офісних меблів, обладнання, оргтехніки для бізнес-інкубатора;
- укладання договорів з фірмами, що обслуговують бізнес-інкубатор;
- укладання договорів з комунальними службами;

4 етап – організаційний, передбачає виконання таких завдань:

- обмін молодими науковцями;
- організація тренінгів та програм.

Практика доводить, що в Україні більшість університетів сформували свої кластерні мережі. В когось вони активно працюють та мають реалізовані ініціативи, є факти пасивної взаємодії. Таке становище є відповідним до початкових станів формування кластерної економіки в країні. Залучення потенціалу кластеризації в процесі бізнес-інкубування надасть стимулу з питань: залучення досвіду українського та світового бізнесу; інвестування проектів; співпраці з питань консалтингу та ін. Алгоритм впровадження бізнес-інкубатору пропонується наступний (рис. 4).

Для підготовки до початку підприємницької діяльності та зниження стартових витрат при організації та розвитку нового підприємства бізнес-інкубатор повинен забезпечити своїми силами:

- сучасну інфраструктуру з централізованим секретаріатом, телефоном, електронною поштою;
- приміщення для переговорів, що знаходиться в загальному користуванні;
- консультування з бізнес-планування усіх учасників бізнес-інкубатора;
- пошук інвесторів, що будуть сприяти інвестуванню та прискоренню навчання та реалізації розроблених бізнес-проектів.
- гнучке індивідуально орієнтоване вирішення питань з розміщення виробництва і надання послуг;
- інформаційне забезпечення підприємницької діяльності.

Система організації бізнес-інкубатора, багаторазово посилена за рахунок безпосередньої близькості інших підприємств з аналогічними проблемами, в значній мірі знижує ризик провалу бізнес-проектів на початковому етапі. Організація подібної структури повинна фінансуватися з чітко визначених джерел. Варіанти фінансування: гранди, за рахунок орендної плати; авансування з боку органів місцевої та регіональної влади, а також іншими учасниками проектів.

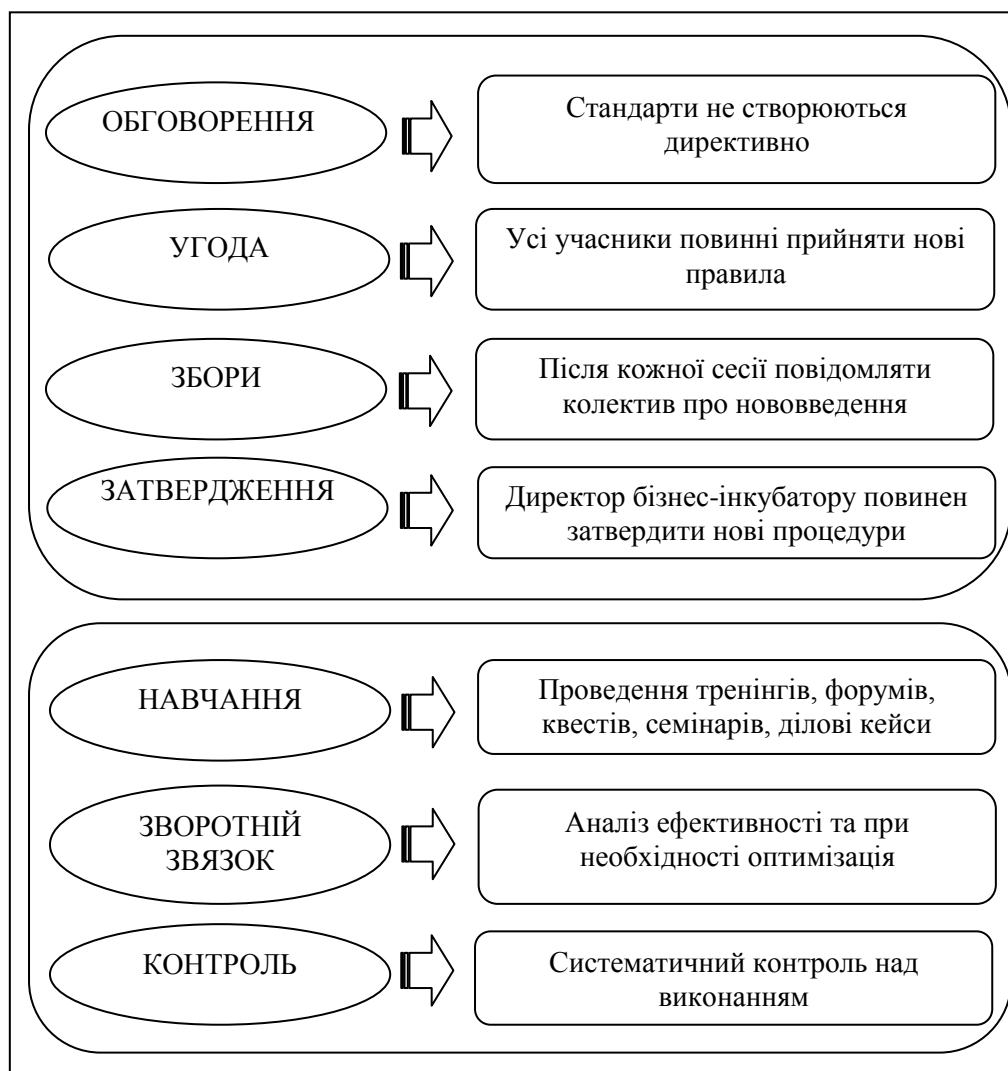

Рис. 4. Алгоритм комерціалізації ідеї впровадження бізнес-інкубатору у вищому навчальному закладі

Джерело: розроблено автором

Пропозиція по сервісу і обслуговуванню повинні включати наступні види послуг:

- проведення навчальних заходів з основ підприємницької діяльності з відібраними конкурсною комісією кандидатами;
- допомога в реєстрації підприємців;
- проведення маркетингових досліджень;
- організація зустрічей підприємців з представниками різних органів влади і контролюючих організацій в районі;
- пошук ділових партнерів в Україні і за кордоном;
- організація ділових зустрічей, нарад і конференцій;
- підготовка та експертиза договорів і угод;
- посередництво в контактах з потенційними діловими партнерами, спілками, торговими палатами і т.д.;
- підтримка при вирішенні адміністративних та правових проблем;
- придбання і надання інформації з актуальних проблем (спеціалізована друкована продукція, Інтернет);
- підготовка та супровід при переговорах з банками;
- підвищення освітнього рівня в сфері підприємництва, навчальна програма, що включає господарські та правові питання;

- організація спільної участі в ярмарках і виставках;
- підтримка при складанні бізнес-планів та вироблення виробничої стратегії.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Бізнес-інкубатор у інноваційно-освітніх кластерах будь-якого регіону України – підрозділ вищого навчального закладу, що допомагає громадянами організувати, впроваджувати та планувати вид господарської діяльності у бізнес-середовищі регіону та країни. Мета створення бізнес-інкубатору ВНЗ – допомагати створювати бізнес і адаптуватися до інформаційного суспільства, майбутньої інноваційно-кластерної економіки в регіоні, якісно та своєчасно задовольняти клієнтів (в першу чергу студентів та викладачів) якісною інформацією щодо українського бізнес-середовища та особливостей ведення бізнесу. Програми розвитку бізнес-інкубаторів здобувають характер партнерства між державними організаціями і приватним сектором на основі взаємної вигоди.

Перспективи для розвитку регіонів України при формуванні бізнес-інкубаторів у інноваційно-освітніх кластерах полягають у розширенні робочих місць та зміні структури ринку праці, комплексному покращенні інвестиційного клімату, формуванні системи новітніх міжрегіональних комунікацій та покращенні привабливості іміджу регіону. Досвід функціонування бізнес-інкубаторів у розвинених країнах світу показує, що при відносно не значних фінансових вкладеннях перспективно організований і керований бізнес-інкубатор здатен допомогти в створенні сотні суб'єктів бізнесу-середовища, тобто тисячі нових робочих місць.

Список використаних джерел:

1. Андреев Ю. А. Эффективность кластеров в развитии экономики региона / Ю.А. Андреев // Современные аспекты экономики. – 2007. – № 20 (113). – С. 82-85.
2. Афанасьев М. Мировая конкуренция и кластеризация экономики / М. Афанасьев, Л. Мясникова // Вопросы экономики. – 2005. – № 4. – С. 76.
3. Войнаренко М. П. Кластерні технології в системі підтримки конкурентоздатності та розвитку підприємницьких структур / М. П. Войнаренко // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2003. – № 6, ч. 2. – С. 8.
4. Монастырный Е. А. Ресурсный подход к оценке инновационного кластера / Е.А. Монастырный, Я.Н. Грик // Инновации. – 2006. – № 5(92). – С. 56.
5. Пятинкин С. Ф. Развитие кластеров: сущность, актуальные подходы, зарубежный опыт / авт.- сост. С. Ф. Пятинкин, Т. П. Быкова. – Минск: Тесей, 2008. – С. 7.
6. Чевганова В. Кластери та їх економічне значення / В. Чевганова, І. Брижань // Економіка України. – 2002. – № 11. – С. 36.
7. Яшева Г. А. Совершенствование кадрового обеспечения региональных производственных кластеров как фактор инновационного развития регионов [Электр. ресурс] / Г. А. Яшева // Инновации и подготовка научных кадров высшей квалификации в Республике Беларусь и за рубежом: материалы международной научно-практической конференции / под ред. И. В. Войтова. – Минск: ГУ «БелИСА», 2008. – 316 с. – Режим доступа: http://belisa.org.by/ru/izd/other/Kadr2008/kadr08_182.html
8. Манн Р.В. Якушев О.В. Модель інноваційно-освітнього бізнес-інкубатору ВНЗ на основі інформаційного потенціалу регіону. Science and education: organizational and economic aspects. – Collective monograph. – Verlag SWG imex GmbH, Nürnberg, Deutschland, 2015. – P.30-42.
9. Григор О.О., Якушев О.В., Андреева К.А., Білан О.Ю. Вектори соціальних та економічних трансформацій: процеси інкубації та кластеризації в регіоні. Трансформаційні перетворення економічних систем: виклики сучасності / За загальною редакцією Прямухіної Н.В. – Київ: Кондор-Видавництво, 2017. – С.178-189.
10. Фінагіна О.В., Шишолін А.П., Гулак Д.В. Бізнес інкубування в системі прогресивного розвитку енергетичного ринку України: регіональні та галузеві аспекти. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. Черкаси: ЧДТУ, 2016. Вип. 42. Ч. I. С. 19–26.
11. Гулак Д.В. Бізнес-інкубатори та бізнес-акселератори, як сучасні інноваційні інструменти розвитку регіональної електроенергетики / Д.В. Гулак // Сучасна економічна наука: теорія і практика: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., 15 лист. 2016 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2016. – С. 122–124..

References:

1. Andreev, Yu.A. (2007) Ehhfektivnost' klasterov v razvitii ehkonomiki regiona. *Sovremennye aspekty ehkonomiki*, 20 (113), 82-85 [in Russian].
2. Afanas'ev, Myasnikova, M. L. (2005). Mirovaya konkurenciya i klasterizaciya ehkonomiki. *Voprosy ehkonomiki*, 4, 76 [in Russian].

3. Vojnarenko, M. P. (2003). Klasterni tekhnologii v sistemi pidtrimki konkurentozdatnosti ta rozvitku pidpriemnic'kih struktur. *Visnik Tekhnologichnogo universitetu Podillya*, 6, 2, 8 [in Ukrainian].
4. Monastyrynj, E. A., Grik, Ya.N. (2006) Resursnyj podhod k ocenke innovacionnogo klastera. *Innovacii*, 5(92), 56 [in Russian].
5. Pyatinkin, S. F., Bykova, T. P. (2008) Razvitie klasterov: sushchnost', aktual'nye podhody, zarubezhnyj opyt *Minsk: Tesej*, 7 [in Russian].
6. Chevganova, V., Brizhan' I. (2002) Klasteri ta ih ekonomichne znachennya. *Ekonomika Ukrainy*, 11, 36 [in Ukrainian].
7. Yasheva, G. A. (2008) Sovershenstvovanie kadrovogo obespecheniya regional'nyh proizvodstvennyh klasterov kak faktor innovacionnogo razvitiya regionov [Electronic resource] *Innovacii i podgotovka nauchnyh kadrov vysshej kvalifikacii v Respublike Belarus' i za rubezhom: materialy mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii*, Minsk: Gu «BellSA» 316. – Access mode : http://belisa.org.by/ru/izd/other/Kadr2008/kadr08_182.html [in Russian].
8. Mann, R.V. Yakushev, O.V. (2015) Model' innovacijno-osvitn'ogo biznes-inkubatoru VNZ na osnovi informacijnogo potencialu regionu. Science and education: organizational and economic aspects. *Verlag SWG imex GmbH, Nürnberg, Deutschland*, 30-42 [in Ukrainian].
9. Grigor, O.O., Yakushev O.V., Andreeva K.A., Bilan O.Yu. (2017) Vektory social'nih ta ekonomichnih transformacij: procesi inkubacii ta klasterizacii v regioni. Transformacijni peretvorennya ekonomichnih sistem: vikliki suchasnosti Kyiv: *Kondor-Vidavnicтво*, 178-189 [in Ukrainian].
11. Finagina, O.V., Shisholin A.P., Gulak D.V. (2016) Biznes inkubuvannya v sistemi progresivnogo rozvitku energetichnogo rinku Ukraïni: regional'ni ta galuzevi aspekti. *Zbirnik naukovih prac' Cherkas'kogo derzhavnogo tekhnologichnogo universitetu. Seriya: Ekonomichni nauki. Cherkasi: CHDTU, 42/1*, 19–26 [in Ukrainian].
12. Gulak, D.V. (2016) Biznes-inkubatori ta biznes-akseleratori, yak suchasni innovacijni instrumenti rozvitku regional'noi elektroenergetiki. *Suchasna ekonomichna nauka: teoriya i praktika: materiali VI Vseukr. nauk.-prakt. Internet-konf. Poltava: PoltNTU*, 122–124 [in Ukrainian].

YAKUSHEV Oleksandr Volodymyrovych,

lecturer at the Department of Management

and Business Administration

Cherkasy State Technological University,

Cherkasy, Ukraine

aleksandro@i.ua

FORMING BUSINESS-INCUBATORS IN INNOVATION-EDUCATIONAL CLUSTERS: PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF REGIONS OF UKRAINE

Abstract.

Introduction In modern scientific literature, a considerable number of works have been published, which cover a variety of problems of Ukrainian entrepreneurship, offer methodological approaches, managerial technologies and measures that promote the efficiency and development of small business in Ukraine. Particular attention is paid to issues of cluster formation, the formation of new forms of associations, the organization of business incubators and business accelerators. Such activity is connected with the crisis of Ukrainian education, the lack of business universities, the low level of cooperation with business and government, industry, and regional authorities.

Purpose. The purpose of the study is to determine the principles of the formation of business incubators in innovation and educational clusters, taking into account the problems and prospects of the development of regions of Ukraine and future changes in the activities of higher educational institutions (HEIs).

Methods. The urgency of the mentioned problem in Ukraine is determined by the fact that the creation and development of business incubators, especially on educational institutions platforms, is one of the directions of activation, improvement and regulation of activity in the paradigm of relations "population-business education-power". It is also an active form: supporting small and medium-sized businesses; accelerating the growth of the potential of entrepreneurship with an innovative orientation; conformity of processes of cluster formation with European standards; optimizing the links between government, education and business.

Results. Business incubator in innovation and educational clusters of any region of Ukraine is a subdivision of a higher educational institution that helps citizens organize, implement and plan the kind of economic activity in the business environment of the region and the country. The purpose of creating a business incubator in the universities is to help create a business and adapt to the information society, the future innovation cluster economy in the region, to qualitatively and timely satisfy customers (first of all

students and teachers) with qualitative information about the Ukrainian business environment and business characteristics. Business incubator development programs acquire the character of a partnership between government organizations and the private sector on the basis of mutual benefit.

Originality. The article suggests stages of implementation and implementation of a business incubator in innovation and educational clusters of the region, the concept of creating a business incubator on the basis of a higher educational institution in the region, an algorithm for commercializing the idea of implementing a business incubator in a higher education institution.

Conclusion. Prospects for the development of the regions of Ukraine in the formation of business incubators in innovation and educational clusters are the expansion of jobs and changes in the structure of the labor market, a comprehensive improvement of the investment climate, the formation of a system of new interregional communications and the improvement of the attractiveness of the image of the region. The experience of operating business incubators in developed countries shows that, with relatively insignificant financial investments, a promisingly organized and managed business incubator can help create hundreds of business environment actors, that is, thousands of new jobs.

Keywords: business incubator, innovation, higher education institutions, regions, clusters.

Одержано редакцією: 05.12.2017
Прийнято до публікації: 13.12.2017

УДК 338.439

ЯЦЕНКО Володимир Микитович,
д.е.н., професор, професор кафедри туризму і
готельно-ресторанної справи,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси, Україна
JacenkoVM@bigmir.net

ПІДВИЩЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ І ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ – ВІДТВОРЮВАЛЬНІ ДЖЕРЕЛА ЕНЕРГІЇ

Досліджено питання підвищення продовольчої безпеки України в контексті взаємовпливу і взаємозв'язків системи продовольство-енергія. Проведено аналіз динаміки виробництва сільського господарства та харчової промисловості. Сільськогосподарський сектор України є однією з провідних галузей національної економіки, яка останнім часом позиціонує себе як фактор економічного зростання та аттрактор, який забезпечує продовольчу безпеку. Проте українське сільське господарство знаходиться в дуже складній ситуації з ряду причин.

Здійснено аналіз енергетичного сектору країни, його структури та енергоємності. Враховуючи залежність країни від імпорту таких енергетичних ресурсів, як газ та нафта, висока енергоємність обмежує конкурентоспроможність вітчизняного виробництва та створює важкий тягар для економіки. Досліджено стан виробництва відтворювальних джерел енергії. Використання відновлюваних джерел енергії, а також розробка та впровадження нових технологій для їх розвитку є пріоритетним для економіки нашої країни. Виробництво енергії та продуктів харчування настільки сильно асоціюється, що дії в одній галузі зазвичай впливають на інше. Для забезпечення енергетичної та продовольчої безпеки шляхом підвищення ефективності, зменшення негативної взаємодії, побудови синергії та вдосконалення системи управління ми досліджували відносини у системі харчової енергії.

Ключові слова: продовольча безпека, харчова енергетика, система продовольство-енергія, відтворювальні джерела енергії.

Постановка проблеми. Координація між енергетичним і продовольчим секторами є непростим завданням на національному рівні. Енергетична і продовольча сфери

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БІЄВЕЦЬ Анна Василівна, аспірант кафедри менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, м. Черкаси, Україна.

БІЛОУС Світлана Петрівна, к.е.н., доцент кафедри менеджменту та економічної безпеки, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, м. Черкаси, Україна.

БІТЮК Інна Миколаївна, старший викладач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна.

ГОЛОВНЯ Юлія Ігорівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна.

ГРІДНЄВ Микола Анатолійович, перший заступник начальника Головного управління ДФС у Черкаській області, м. Черкаси, Україна.

ЗАГОРОДНЯ Юлія Володимирівна, к.е.н., доцент кафедри «Менеджмент та підприємництво на морському транспорті», Азовський морський інститут Національного університету «Одеська морська академія» м. Маріуполь, Україна.

КЛЄВЦОВА Олена Миколаївна, аспірант кафедри менеджменту та економічної безпеки (PhD Доктор філософії), Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, м. Черкаси, Україна.

ЛАБА Ірина Зінонівна, аспірант кафедри аналітичної економіки та міжнародної економіки, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна.

ЛИСИЙ Олександр Пилипович, к.е.н., професор, директор АМІ НУ «ОМА», м. Маріуполь, Україна.

ОЧЕРЕДЬКО Олена Олександрівна, старший викладач кафедри «МіПМТ» АМІ НУ «ОМА», м. Маріуполь, Україна.

ПОДЛУЖНА Наталія Олександрівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», м. Покровськ, Україна.

РИЖКО Олександр Вікторович, аспірант кафедри менеджменту, ПВНЗ «Європейський університет», м. Київ, Україна.

СУРАЙ Анна Станіславівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Черкаського державного технологічного університету, м. Черкаси, Україна.

ТОНКИХ Людмила Семенівна, к.фіз.-мат.н., доцент кафедри «ПНіГД» АМІ НУ «ОМА», м. Маріуполь, Україна.

ТУРЧЕНЯК Олександр Васильович, к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту ЧФ ПВНЗ «Європейський університет», м. Черкаси, Україна.

ФІМЯР Світлана Володимирівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту ЧФ ПВНЗ «Європейський університет», м. Черкаси, Україна.

ЧЕРНИШОВ Олександр Юрійович, к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту виробничої та невиробничої сфери, Донецький державний університет управління, м. Маріуполь, Україна.

ЩЕРБАТИХ Денис Володимирович, к.е.н., доцент кафедри економіки, фінансів, обліку і аудиту, Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет», м. Черкаси, Україна.

ЯКУШЕВ Олександр Володимирович, викладач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна.

ЯЦЕНКО Володимир Микитович, д.е.н., професор, професор кафедри туризму і готельно-ресторанної справи, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, Україна.

ЗМІСТ

Бісвець А. В. Економічна безпека у сфері готельно-ресторанного бізнесу у сучасних економічних умовах	3
Білоус С. П. Комерціалізація інтелектуальної власності	9
Бітюк І. М. Проблеми функціонування бізнес-інкубаторів: актуальні питання регіональної політики	17
Головня Ю. І. Соціальна інфраструктура регіону: еволюція поняття в контексті сучасних економічних змін	24
Гріднєв М. А. Концептуальні засади гармонізації регіональних економічних інтересів кластероутворення в Україні	29
Загородня Ю. В. Проблеми розвитку логістичних центрів в Україні	36
Клевцова О.М. Особливості забезпечення економіко-екологічної безпеки регіону	41
Лаба І. З. Інструментарій регулювання міжнародних потоків капіталу в країнах, що розвиваються	49
Лисий О. П., Очердько О. О., Тонких Л. С. Підвищення інвестиційної привабливості морських портів в Україні	56
Очердько О. О., Тонких Л. С. Сутність та значення інвестиційної привабливості сучасних холдингових підприємств	61
Подлужна Н. О. Систематизація факторів впливу на знанневий розвиток регіонів України	67
Рижко О. В. Фактори впливу на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності суб'єктів малого бізнесу	73
Сурай А. С. Дослідження ділового середовища в умовах узагальнення знань регіонального менеджменту	79
Фімяр С. В., Турченяк О. В. Сучасні підходи до формування та розподілу витрат	89
Чернишов О. Ю. Економічна оцінка інвестицій як складова процесу побудови інноваційних кластерів	95
Щербатих Д. В. Позитивні і негативні фактори впливу іноземного капіталу на банківський сектор України	101
Якушев О. В. Формування бізнес-інкубаторів у інноваційно-освітніх кластерах: проблеми та перспективи регіонів України	110
Яценко В. М. Підвищення продовольчої і енергетичної безпеки України – відтворювальні джерела енергії	118
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	129

CONTENTS

Biievets A.V. Economic Security of the Hotel and Restaurant Business in Modern Economic Conditions	3
Bilous S.P. Commercialization of Intellectual Property	9
Bityuk I.M. Problems of Functioning of Business Incubators: topical questions of regional policy.....	17
Holovnia Y.I. Social Infrastructure of the Region: Evolution of the Concept in the Context of Modern Economic Change.....	24
Grindnev M.A. Conceptual Bases of Harmonization of Regional Economic Interest in Clustering in Ukraine	29
Zagorodnia Y.V. Problems of Development of Logistic Centers in Ukraine	36
Klievtsova O. N. Features of providing economic and environmental safety of the region	41
Laba I.Z. Capital Controls Instruments in Developing Countries	49
Lysi O.P., Ocheredco O.O., Tonkyh L.S. Improvement of the Marine Ports Investment Attractiveness in Ukraine	56
Ocheredco O.O., Tonkyh L.S. The Essence and Value of Investment Attraction of Modern Holding Enterprises	61
Podluzhna N.O. Systematization of Factors Influencing the Knowledge Development of Regions of Ukraine	67
Ryzhko O.V. Factors of Influence on the Development of Innovation-Investment Activity of Small Business Subjects	73
Surai A.S. Business Environmental Research in Conditions of General Knowledge of Regional Management	79
Fimyar S.V., Turchenyak O.V. Modern Approaches to Costs Formation and Distribution	89
Chernyshov O.Y. Economic Evaluation of Investments as a Composition of the Process of Innovation Clusters	95
Shcherbatykh D.V. Positive and Negative Factors of Influence of Foreign Capital on the Banking Sector of Ukraine.....	101
Yakushev O.V. Forming Business-Incubators in Innovation-Educational Clusters: Problems and Perspectives of Regions of Ukraine	110
Yatsenko V.M. Improving Food and Energy Security of Ukraine — Reproductive Sources of Energy	118
ABOUT THE AUTHORS	129

**ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія економічні науки
№ 4. 2017.
(Частина 2)

Відповідальний за випуск
Зачосова Н. В.

Відповідальний секретар
Зачосова Н. В.

Комп'ютерне верстання
Любченко Л. Г.

Підписано до друку 15.12.2017.
Формат 84x108/16. Папір офсет. Друк офсет. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 12. Обл. вид. арк. 12,3.
Замовлення № __. Тираж 300 прим.

**Бізнес-інноваційний центр
Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького**
18000, Україна, м. Черкаси, бульвар Шевченка, 205.
тел.: (0472) 32-93-05

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК №3427 від 17.03.2009 р.